

FÂTİHA SÛRESİ

Prof. Dr. Mevlüt GÜNGÖR

Kelime kelime anlamı :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ {1}

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adı ile ...

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ {2} الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ {3} مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ {4}

bütün hamd Allah'ındır Rabbı âlemlerin Rahmân Rahîm karşılık günü sâhibi

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ {5}

ancak Sana kulluk ederiz ve ancak Senden medet umarız

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ {6} صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ {7}

bizi dosdoğru yoluna -klerinin yoluna değil onlara nimet verdin dosdoğru yoluna bizi ilet

MEALİ :

“ Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adı ile ...

Bütün hamd, âlemlerin Rabbı, Rahmân, Rahîm ve karşılık gününün yegâne hâkimi olan Allah'a mahsustur.

(Ey Rabbımız !) Ancak Sana kulluk ederiz. Ve ancak Senden medet umarız.

Bizi dosdoğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazap olunmuş ve sapıtılmışların yoluna değil ! ” Âmîn !...

Sorular ve Cevapları :

1. “Fâtiha” kelimesinin kökü nedir, ne kelimedir ve sözlük anlamı nedir?

“ فاتحة ” = “Fâtiha” kelimesi “Açmak” anlamına gelen : “ فتح – يفتح – فتحا ” kökünden ism-i fâil " olup sonundaki " ة " müenneslik için değil de ism-i fâili isme dönüştürmek için gelmiştir. Bu durumda “Açan” anlamından “açış, giriş, önsöz” anlamlarına bir geçiş olmuştur. Gerçekten de Fâtiha Suresi Kur’ân’ın âdetâ bir “Önsöz”ü durumunda olup, onun en başına konmuş ve onun belli başlı ana konuları ve hedefleri özet hâlinde verilmiştir. Bu açıdan Fatiha suresine “küçük bir Kur’ân” diyebiliriz.

2. Fâtiha Sûresinin başka isimleri var mıdır?

Sûrenin en meşhur ismi Fâtiha’dır. Bundan başka sûreye şu isimler de verilmiştir :

1. Fâtihatü’l-Kitâb (Kitâbın girişi)	2. es-Seb’u’l-Mesânî (Tekrarlanan yedi), Bkz. : 15.71
3. Ummu’l-Kur’ân (Kur’ân’ın Anası, özü)	4. Ummu’l-Kitâb (Kitâbın Anası, özü)
5. el-Esâs (Temel, Kur’ân’ın temeli anlamında)	6. el-Vâfiye (yeterli olan), aynı anlamda : 7. el-Kâfiye
8. Sûretü’l-Hamd (hamd sûresi),	9. el-Kenz (hazine,muhtevasının zenginliği nedeniyle)
10. eş-Şifa (özellikle itikâdî hastalıklar için bir şifa)	11. Sûretü’s-Salât (namaz sûresi)
- Kaynaklarda 20’den fazla isim zikredilmiştir.

3. Fâtiha Sûresi ne zaman inmiştir ?

H.z.Peygamber'in gönderilişinin beşinci yılında inmiştir.
Dördüncü yılda diyenler de vardır.

4. Fâtiha Sûresinin nüzul sırasındaki yeri kaçınıcı sıradadır?

Sûrenin nüzul sırası 5.inci sıradadır. Ancak, ondan önce inen Alak, Kalem, Müzzemmil ve Müddessir Sûrelerinin sâdece baş taraflarındaki birkaç âyet inmesine rağmen Fâtiha Sûresi tam olarak inmiştir. Bu özelliği ile Fâtiha sûresi sureler arasında inen ilk tam sûre olarak kabul edilmiştir.

5. Fâtiha Sûresi kaç ayettir?

Fatiha Sûresi "Besmele"yi bu sûreden bir âyet kabul edenler ve etmeyenlerce de 7 âyet olarak kabul edilmiştir. Besmele'yi bu sûreden bir parça kabul etmeyenler 7.âyeti ikiye ayırarak "لا غير المغضوب عليهم ولا" : "غير المغضوب عليهم" kısmını 7.inci âyet olarak kabul etmişlerdir.

6. H.z.Peygamber Fâtiha Sûresi'nin önemi hakkında ne demiştir ?

1. " لا صلاة لمن لم يقرأ بفاتحة الكتاب " "Fâtiha'yı okumayanın namazı yoktur." Tirmizî, Mevâkît 69, Dârimî Salât 36
2. " سورة هي اعظم السور في القران " "O, Kur'ân'daki sûrelerin en büyüğü olan bir sûredir." Buhârî, Tefsir 8/2

7. Fâtiha Sûresi'nin namazlarda okunmasının hükmü nedir?

Şâfiî Mezhebi, "Fâtiha'yı okumayanın namazı yoktur." hadisinin zâhirindeki ifâdeye dayanarak namazlarda Fâtiha'yı okumayı farz olarak kabul etmiştir. Hanefî mezhebi ise, "Kuran'dan kolayınıza geleni okuyun." 73.20 âyetindeki genişliği de nazarı itibara alarak, onu okumayı farz değil de vâcip olarak kabul etmiştir.

8. Fâtiha Sûresi'ni bir mümin günde en azından kaç kere okumaktadır? Bu neyi gerektirir?

Her mü'min sünnetleri ile birlikte günde 40 rekat namaz kıldığına göre bu sureyi en azından 40 defa okuyor demektir. Hiç şüphesiz bu durum, bu surenin okunuşunun ve manasının her mü'min tarafından çok iyi bilinmesini gerektirmektedir. Ayrıca bu surede doğrudan doğruya Yüce Allah'a hitâb edilmektedir.

9. Fâtiha Sûresinde kaç tam cümle vardır ?

Sûrede besmeleyi saymazsak 4 tam cümle vardır :

1. Bütün hamd, âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm ve karşılık gününün yegâne hâkimi olan Allah'a mahsustur.
2. Ancak Sana kulluk ederiz.
3. Ve ancak Senden medet umarız.
4. Bizi dosdoğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğramış ve sapıtmişlerin yoluna değil !

9. Fâtiha Sûresini mânâ ve içerik açısından kaç bölüme ayırabiliriz?

3 bölüme ayırabiliriz :

1. **Hamd Bölümü** : Bütün hamd, âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm ve karşılık gününün yegâne hâkimi olan Allah'a mahsustur.
2. **Söz Verme Bölümü** : Ancak Sana kulluk ederiz. Ve ancak Senden medet umarız.
3. **Duâ Bölümü** : Bizi dosdoğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğramış ve sapıtmişlerin yoluna değil !

10. Kuran'ın belli başlı hangi ana konuları hangi ifadelerle bu sûredeki yerlerini almıştır?

Kuran'ın üç temel ana konusu vardır. Tevhit, Âhiret, Risâlet. Ayrıca kıssaların da Kur'ân'da belli bir ağırlığı vardır.

Tevhit : “الْحَمْدُ لِلَّهِ” : Bütün hamdin sadece Yüce Allah'ın hakkı olduğu vurgulanmaktadır.

“رَبِّ الْعَالَمِينَ” : Bütün âlemlerin yegâne Rabbinin Allah olduğu tesbit edilmektedir.

“مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ” : Büyük mahkemede yegâne karar ve hüküm sahibinin yine O olduğu vurgulanmaktadır.

“إِيَّاكَ نَعْبُدُ” : Kulluğu sadece Ona yapacağımıza söz vermektir.

“وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ” : Sadece Ondan medet umacağımıza söz vererek varlıklar âleminde olağanüstü bir güce ve kudrete sâhip olan yegâne varlığın yine sadece O olduğunu tesbit etmekteyiz.

Âhiret : “يَوْمِ الدِّينِ” karşılık günü demektir, o büyük mahkemede herkesin kendi karşılığını alacağı bildirilmiştir.

Risâlet : “صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ” ifâdesinde “kendilerine nimet verilenler”den bahsedilmektedir. 4.69'da bunların kimler olduğu açıklanmıştır. Onların en başında peygamberler yer almaktadır. Hiç şüphesiz peygamberler arasında da kendi Peygamberimizin bizim açımızdan ayrı bir yeri ve konumu vardır. Nitekim Yüce Allah başka bir ayette kendisini sevenlerin ona uymaları gerektiğini açıkça belirtmiştir. 3.31

Kıssalar : Bunlardan başka, bilindiği gibi Kur'ân'ın üçte ikisi kıssalardan oluşmaktadır. Bu sûredeki : “kendilerine nimet verilenler”, “gazaba uğramış olanlar” ve “sapmış olanlar” ifâdeleri ile bu kıssalara da genel bir atıfta bulunulmuş ve bu yaşanmış iyi veya kötü örnekler dikkat edilerek iyi örnekleri kendimize nümüne edinmemiz, kötü örneklerin de düştükleri hatalara düşmemiz istenmiş olmaktadır.

11. Fâtiha Sûresinde mütekellim kimdir ve bu neyi gerektirir?

Fâtiha Sûresinde mütekellim yâni konuşan ağız bizim ağızımızdır. Karşımızdaki muhatabımız ise Yüce Allah'tır. Bu durum sûrenin başında gizli bir “قُلْ = de ki” emrinin var olduğunu gerektirmektedir. Böylece, Yüce Rabbimiz bize bu sûre ile kendisine öncelikle neler söyleyeceğimizi, nasıl hamdedeceğimizi, hangi sözleri vereceğimizi ve kendisinden öncelikle ne istememiz gerektiğini öğretmiş olmaktadır.

12. Kur'ân okumaya başlarken “eûzü...” ‘yü okumanın fikhî hükmü nedir?

“Kur'ân okuduğun zaman kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığın.” 16.98 âyeti kerimesi Kur'ân okumaya başlarken “eûzü...” ‘yü okumamızı gerektirmektedir, vâciptir. Namazda ise sünnettir.

13. Besmele ne demektir ve Besmele Fatiha'nın ilk âyeti midir?

Besmele: “Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...” demektir. Cümlelerin sonunda yapılan işe göre bir fiil takdir edilir. “Okurum, çalışırım, yazarım, binerim, yemek yerim...” gibi. Besmele her müminin hayatına damgasını vuran önemli bir sembol cümledir. Bismillah diyen kişi Yüce Allah'a inandığını, yaptığı her işte Ona dayandığını, O'nun yardımı olmadan bir şey yapamayacağını ifâde etmiş olmaktadır.

Besmele Ebû Hanife ve İmam Mâlik'e göre her sûrenin başında müstakil bir âyet olup o sûrenin bir parçası değildir. Dolayısı ile Fâtiha'nın da bir âyeti değildir. Şafilere göre ise o, Fâtiha'nın ilk âyetidir. Nitekim elimizde mevcut Kur'ân-ı Kerim'lerimizde de besmele Fâtiha'nın birinci âyeti olarak gösterilmektedir.

14. Besmele'nin Fâtiha'nın başında okunmasının fikhî hükmü nedir?

Şafilere besmeleyi Fâtiha sûresinden bir âyet olarak kabul ettikleri için onlara göre bu sûrenin başında besmeleyi okumak farzdır. Hanefilere göre ise sünnettir. Mâlikîlere göre ise mekruhtur.

15. “el-Hamdu lillah” ne cümlesidir? Gramer bakımından cümlelerin unsurlarını söyleyiniz.

İsim cümlesidir. “ **el-Hamdü** “ mübtedâdir. Asıl haber ise gizlidir. “ **مُخْتَصٌّ** = **Muhtessun** = mahsustur. “ kelimesidir. Nitekim, “ **li’Ilâh** “ ‘ in başındaki harf-i cerrin müteallakı da bu gizli haberdir.

16. Hamd’in başındaki “ –el” takısının adı ve manaya katkısı nedir?

Harfi tariftir. Harfi tarif burada “**ahd**” için değil “**cins**” için gelmiştir. Sadece belli bir hamd değil, her türlü hamd, yapılmış ve yapılacak bütün hamdler demektir. O halde başka insanlara yılan övgüler de neticede Allah’ındır. Çünkü onları yaratan, ve her türlü imkan ve kabiliyeti veren de Yüce Allah’tır.

17. Hamd ne demektir?

“**Hamd**” kelimesini Türkçemizde tek kelime ile karşılamak mümkün değildir. Çünkü hamd kelimesinin içinde 1. övgü, 2. şükür, 3. sevgi, 4. saygı, 5. minnet borcu duygusu gibi anlamlar bulunmaktadır. Sonsuz nimetlerine karşı biz Ona derin minnet borçluyuz. Çünkü gerçekten de neyimiz varsa her şeyimizi sâdece Ona borçluyuz. Onun sonsuz nimetlerine gark olmuş durumdayız. Ona karşı şükürümüzü hakkıyla eda edememenin bütün ezikliğini içimizde duyarak Ona “el-hamdu li’Ilâh” diyerek bunu ifade etmeye çalışıyoruz.

Yâni, biz bu ifâdemizle, insanlar farkında olsalar da olmasalar da asıl övgüye layık olanın, yapılmış ve yapılacak bütün övgülerin asıl sâhibinin O olduğunu, sonsuz derecede asıl Ona karşı şükran borcu duymamız gerektiğini, sonsuz derecede sevgi ve saygıya layık olanın da sadece O olduğunu tesbit etmiş oluyoruz

18. Yüce Allah’a hamd kaç boyutlu olmalıdır?

Hamdi üç boyutlu olarak düşünmek gerekir. Önce kalbimizle hissetmeli, sonra bunu, dille ifade etmeli, sonra da bu hamdin gereklerini hayatımıza yansıtmanız gerekir. Hayatımızı O’nun için ve O’na göre yaşamalısınız.

19. Sûre ve dolayısıyla Kur’ân neden Allah’a hamd ile başlamıştır?

Kur’ân’ın öncelikle böyle önemli bir tesbitle söze başlaması bu konuda o devirde yanlış bir uygulamanın mevcut olduğunu göstermektedir. Nitekim, onların Allah’a inanmakla birlikte Onun yanında başka ilahlarının da olduğunu ve bu durumda elbette onlara karşı da bir şükran borcu içinde oldukları ve onları da yüceltip minnet borcu duydukları anlaşılmaktadır. İşte Kur’ân her şeyden önce bu mühim noktayı düzeltmekte ve bundan böyle hamdin sadece Yüce Allah’a yapılmasını öngörmektedir.

20. Bu başlangıç bugün için ne anlam ifade ediyor? Günümüzde bu anlamda böyle bir problem var mıdır?

Bu konuda bugün de benzeri bir problemin yaşanmakta olduğunu görmekteyiz. Nitekim “*Her şeyimizi kendisine borçlu olduğumuz Yüce...*” ifâdesi sadece Allah’ın isminin önüne konulabilecek bir ifâde olmasına rağmen bu kadar mutlak ve kapsamlı bir ifâde başka isimlerin önüne de konulabilmektedir. Evet başka varlıklara da yaptıkları iyiliklere karşı elbette teşekkür etmeliyiz. Ama bilmeliyiz ki onların iyilikleri de ancak Allah’ın izni ve yardımı ile gerçekleşmiştir. Ve onları yaratan ve onlara o imkanları veren de yine Yüce Allah’tır. O halde biz asıl, gerçek anlamda neyimiz varsa her şeyimizi kendisine borçlu olduğumuz Yüce Allah’ı en üst derecedeki övgülerle anıp hep Onu yüceltmeli, Ona bütün benliğimizle ve içtenliğimizle şükran borcu duymalı ve her şeyden ve herkesten daha çok Onu sevip saymalı ve bütün söz ve davranışlarımızla asıl Onu kendimizden memnun ve hoşnut etmeye çalışmalıyız.

21. Bütün hamdin sadece Allah’a ait olması ile bundan sonra gelen sözlerin bağlantısı nedir?

İlk cümledeki bu önemli tesbitten sonra Yüce Allah 4 tane önemli sıfatını ard arda getirerek âdetâ zihinlerde doğabilecek “neden bütün hamd sadece Onun hakkıdır?” sorusuna cevap vermiş olmaktadır. Bunlar :

1. “**Rabbu’l-âlemiyn**” : Çünkü O, bütün varlık âleminin yaratıcısı, yaşatıcısı, düzenleyicisi ve her türlü ihtiyacını karşılayandır.

2. “**Rahmân**” : Çünkü O, rahmeti bol bol olandır. Canlı olsun cansız olsun bütün varlıklar Onun bu rahmeti sâyesinde varlıklarını devam ettirmektedirler.

3. “**Rahîm**” : Yine O, Rahmeti sürekli olan, hiç kesilmeyendir.

4. “**Mâliki yevmi'd-din**” : Herkesin hesâba çekileceği Kıyamet gününde de Ondan başka söz sahibi yoktur. Bu durumda elbette bütün hamd sâdece Ona mahsus olacaktır. Çünkü vasıfları taşıyan başka bir ilah yoktur.

22. “Rab” kelimesi sarf bilgisi ile ne kelimedir ?

“Rab” kelimesi “ رَبَّ - يَرْبُ - رَبَّيًّا ” kökünden mastardır. Fakat bu mastara “ism-i fâil” anlamı giydirilmiştir. Arapçada bu uygulama mübâlağa için yapılır. Bu kökün asıl ism-i fâili ise, “mürebbî” kelimesidir. Terbiye eden demektir. Fakat Rab kelimesinin mânâsı çok daha geniştir. Yaratan, yaşatan, düzenini koyan, öğreten, koruyup kollayan, besleyen, büyütün, yetiştiren her şeyin sahibi olan vb. manalara gelir.

23. “Rabbu'l-âlemîn” ne demektir ? “Âlemîn” kelimesinin kapsamı nedir ?

“Bütün âlemlerin Rabbi” demektir. Âlemîn kelimesi aslında akıllı varlıklar için kullanılan bir ism-i fâil formudur. Fakat burada “tağlîb” yoluyla canlı cansız, bitki, hayvan, insan, cin, melek bütün varlık âlemini içine almaktadır.

“Âlemîn” kelimesinin kapsamını düşünmek için kâinatın ömrünün milyar senelerle ifâde edilmesine rağmen ışığı yola çıkmış ama hâlâ bize ulaşmamış yıldızlar olduğunu bilmemiz yeterlidir. Demek ki Yüce Allah sâdece - görünürde koskoca ama yükseldikçe kâinat içinde bir toplu iğnenin ucu kadar bile bir yer işgal etmeyen- Dünyanın değil, uçsuz bucaksız tüm kâinatın yaratıcı ve idâre edicisidir.

24. Hangi teori “Rabb'ul-âlemîn” ifadesiyle ters düşmektedir?

Darvin teorisiyle ters düşmektedir. Çünkü bu teoriye göre ortada bir yaratıcı yoktur. Her şey tesadüf eseri olmuş ve gelişmiştir. O halde, inanan bir insanın böyle bir teoriyi kabul etmesi mümkün değildir.

25. “er-Rahmân” kelimesinin anlamını ve sarf bilgisi açısından ne kelime olduğunu belirtiniz.

“er-Rahmân” rahmeti, lütfu ve ihsânı bol bol olan demektir. İnanşın inanmasının bütün insanlar, ayrıca bütün canlı ve cansız varlıklar Allah'ın bu sıfatının tecellisi ile varlıklarını devam ettirirler.

“er-Rahmân” “ فَعْلَانٌ ” vezninde sıfatı müşebbehedir. Bu veznin mânâyâ katkısı bolluk ve çokluktur. Bu vezinden gelen başka birkaç örnek daha verecek olursak : “keslân” çok tenbel, “ta'bân” çok yorgun, “atşân çok susamış kişi, “cûân” çok acıkmış kişi demektir.

26. “er-Rahîm” kelimesinin anlamını ve sarf bilgisi açısından ne kelime olduğunu belirtiniz.

“er-Rahîm”, rahmeti sürekli olan demektir. Mübâlağalı ismi fâil olup “ فَعِيلٌ ” kalıbındadır. Bu kalıbın manaya katkısı da sürekliliktir. İşin içine süreklilik girince Yüce Allah'ın bu sıfatının tecellisi olan rahmeti âhirette sâdece müminler için gerçekleşecek demektir.

27. “Mâlik” ne demektir? Burada başka sahih bir kırâat var mıdır?

“Mâlik” “sâhib” demektir. Başka bir sahih kırâat da “melik” kırâtıdır. Melik, kral, hükümdar demektir. Bir memleketin kralı hem o toprakların sâhibi hem de en üst düzeydeki tek yöneticisidir. Fakat, bu dünyâ kralların veya hükümdarların iktidarları geçicidir. Ama bu kelimelerin mânâsı Yüce Allah katında tam yerine oturmaktadır. O ezelden ebede kadar bütün kâinatın sahipliğinde ve yönetiminde tek söz sâhibi olandır.

28. “Yevmi'd-dîn” deki “dîn” kelimesi hangi anlamlara gelmektedir?

Din, Arapçada “cezâ” yani “karşılık” demektir. Din kelimesinin sözlük anlamları arasında hesaba çekme muhâkeme etme anlamları da vardır. Nitekim, Onun sıfatlarından birisi olan “Deyyân” hesaba çeken demektir. Bu durumda “Yevmi’-d-din” karşılık günü, mahkeme günü demek olmaktadır.

29. “Mâliki yevmi’-d-dîn” ile şefaât bağlantısı nedir?

Karşılık gününün tek söz sâhibi vardır. O da Yüce Allah’tır. Dolayısıyla şefâat de ancak Onun izni ile gerçekleşebilecektir. Hem de bu iznin hem şefâat edecek olana hem de şefaât edilecek olana verilmesi gerekmektedir. Şu halde şefâat ancak ona layık olanlara tecelli edebilecek bir durumdur. Kaldı ki, Kur’ân-ı Kerîm’de şefâate bir özendirme de yoktur. Kur’ân-ı Kerîm insanları amele, iş yapmaya özendirir. Nitekim, Mülk sûresinin başında : “ Allah ölümü ve hayatı bakalım hanginiz daha güzel işler yapacak diye yarattı.” buyrulmuştur.

30. Kur’ân’da âhîret gününe verilen başka isimler var mıdır?

Kur’ân’da âhîret gününe 43 küsur isim verilmiştir. Bu durum Yüce Allah’ın bu inanç esasına ne keder önem verdiğini göstermektedir. bu isimlerden bazıları şunlardır :

- “ Yevmü’t-telâk ” : buluşma günü, “ Yevmü’t-teğâbun ” : aldanış, aldanma günü,
 “ Yevmu’l-Âzife ” : yaklaşan gün, “ Yevmü’l-hasra ” : pişmanlık günü,
 “ Yevmü’l-fasl ” : ayırma karar günü, “ Yevmü’l-hurûc ” : kabirlerden çıkış günü ,
 “ Yevmü’l-hulûd ” : Ebediyet günü, “ Yevmü’l – feth “ : hüküm, karar günü,
 “ Yevmun asîr “ : çetin gün, “ Yevmun kebîr “ : büyük gün
 “ Yevmü’l-cem ” : toplanma günü, “ Yevmü’t-tenâd ” : bağrışıp çağırışma günü vb.

31. Fâtiha sûresinin bu ilk cümlemizdeki hamdimize Rabbimizin verdiği bir karşılık nerde ve nasıl geçmektedir?

Namazlarımızda rükûdan doğrulurken söylediğimiz : “ Rabbenâ leke’l-hamd ! ” cümlesi ile Rabbimiz bize müjde verircesine haber veriyor : “ Allah kendisine hamdeden kulunun hamdini işitti ! ” . Yüce Allah bu hamdimizin boşa gitmediğini, duyduğunu haber verdiğine göre bu hamdimizden hoşnut olduğunu bildirmiş olmakta ve onun karşılığını da fazlasıyla vereceğini de müjdelemiş olmaktadır.

32. Bizim ona karşı cevabımız nedir?

Bizim rükûdan doğrulurken söylediğimiz : “Rabbenâ ! leke’l-hamd “ “ey Rabbimiz ! tekrar ediyoruz ki bütün hamd sadece senin hakkındır.” cümlesidir. Böylece namazımız Rabbimizle tatlı diyaloga dönüşmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM : SÖZ VERME BÖLÜMÜ

33. “İyyâke na’budu” ne demektir?

“ Ancak Sana kulluk ederiz.” demektir.

34. “iyya” ne anlama gelmektedir?

Bir anlamı yoktur. Fiilin önüne geçen ve tek başına ayakta duramayacak olan : “ ك ” harfine dayanıklılık etmektedir. Esas mânâya vurguyu veren mef’ûlü bih’in burada fiil ve fâilin önüne geçmesidir.

35. Bu bir söz veriş midir ? Bu neyi gerektirir ?

Bu elbette bir söz veriştir. Onun için bu cümleyi Yüce Allah’a bütün hayatımızı kuşatacak ciddi bir söz verdiğimiz farkında olarak söylememiz gerekir.

36. Biz bu sözü ilk defa ne zaman verdik? Daha sonra da verdiğimiz bu sözün anlamı nedir?

Biz bu sözü ilk defa “Kâlû belâ”da verdik. 7.172 .

Daha sonra da bu önemli sözü aklımız başımıza gelip de şuurlu bir şekilde “ Lâ ilâhe illallah “ diyerek bu dinin kapısından içeri girerken verdik. Söylediğimiz bu kısa ve özlü cümle ile şunu demek istedik : Ey Rabbim ! Benim hayatımda bundan böyle Senden başka hiçbir ilah olmayacak, benim hayatımda tek bir otorite olacak o da Sen olacaksın. Ne emretmişsen ne yasaklamışsan hepsini kabul ediyor ve yaşamaya da söz veriyorum. Ben bundan sonraki hayatımı ne kendi kafama göre, ne de benim gibi başka insanların kafalarına göre değil, sadece Senin istediğin şekilde ve sadece Senin hoşnutluğunu kazanmak için yaşayacağım. Bu konuda benim tek rehberim kitâbın Kur’ân ve Senin örnek olarak gösterdiğin Hz.Peygamber olacaktır.

Hız.Peygamber “ Lâ ilâhe illallah “ diyen cennetlidir derken işte bu mânâda söz verebilen ve elbette başta verdiği bu söze sâdik kalanları kastetmiştir. Çünkü tutulmayan bir sözün hiçbir değeri yoktur. Bu sebeple iman ile amel Kur’ân’da : “الذين آمنوا وعملوا الصالحات” 52 defa beraber zikredilmiştir. Kaldı ki inandığı gibi yaşamayan bir kişi zamanla yaşadığı gibi inanmaya başlayacaktır. Yani yaşantısını normal görmeye başlayacaktır. Çünkü vicdani verdiği sözün altında ezilecek ve bu sızıyı dindirmek için böyle bir yola başvuracaktır. Eğer bu durum helali haram, haramı da helal gibi görme noktasına ulaşırsa iman da haber vermeden ortadan kalkacak demektir. Çünkü başta verilen o ciddi sözden sadece birisini bile geriye almak bütünlüğü bozacaktır. İman ise bir bütündür. Amellerimizde eksikimiz fazlamız olabilir ama iman böyle değildir, o hiçbir defo kabul etmez. Bir âyeti bile kabul edemezseniz bütün Kur’ân’a ters düşmüş olursunuz.

37. “İyyâke na’budu” yü tercüme ederken “ibâdet” kelimesini kullanmamızın sakıncası var mıdır?

Sakıncası vardır. Çünkü “ ibâdet “ kelimesi türkçemizde mânâ kaybına uğramış bir kelimedir. Çünkü bugün ibâdet deyince aklımıza sâdece, namaz, oruç, hac ve zekat gibi bazı sayılı ibâdetler gelmektedir. Halbuki biz burada bütün hayatımızla ilgili ciddi bir söz vermekteyiz. Zirâ Yüce Allah’a kulluğumuz hayatımızın tamamını kuşatmaktadır. Nitekim âhiretteki o büyük mahkemede de hayatımızın her ânının hesabını vereceğiz. Orada hesabını vermeyeceğimiz hiç bir sözümüz ve işimiz yoktur. O halde bütün hayatımızın Onun istediği şekilde yaşanması gerekmektedir.

38. Bu ifadeyle konuşma ağız 3. şahıstan 1. sahsa geçmektedir. Bu sanatın belağattaki adı nedir?

Hitap ağzının birdenbire değişmesi (3. şahıstan 1.şahısa veya 2.şahıstan 1. şahısa) Arapça’da “İltifat” sanatı diye adlandırılır. Buradaki iltifat kelimesi ile Türkçemizdeki iltifat kelimesini birbirine karıştırmamak gerekir. İltifat kelimesi burada sözü bir ağızdan başka bir ağza döndürmek anlamında kullanılmıştır.

39. Burada 3. şahıstan 1. şahısa geçilmesinin hikmeti ve anlamı nedir?

Arapçada bu uygulama yerinde ve zamanında yapılınca bir sanat olmakta ve söze ayrı bir tat ve canlılık katmaktadır. Nitekim burada Yüce Allah'a hamdimizi sunduktan sonra birden bire Onu karşımızda bulmakta ve direk olarak kendisine hitâp edip iki ciddi söz vermekteyiz.

40. Böyle bir ifâdenin “vahdet-i vücud” felsefesi ile bağdaşması mümkün müdür?

Vahdet-i vücûd, netice itibâriyle insanın kendi varlığını Allah'ın varlığı içinde eritip kaybetmesi demektir. Halbuki burada Yüce Allah, filî bir durum meydana getirerek bizi karşısına almakta ey insan, sen kulsun, Ben ilâhım, senin kul olarak yapman gereken bir sürü iş ve görevlerin var diyerek bizden yapacağımız işlerle ilgili söz almaktadır. Esâsen Kur'ân'da bize Allah'ın varlığı içinde kendi varlığımızı eritmek gibi bir hedef de gösterilmemiştir. Bu bakımdan vahdet-i vücûdu büyük bir mertebe olarak görmek yanlıştır. Nitekim, göya kendi varlığını Yüce Allah'ın varlığı içinde eritip “انا الحق” “Ben Allah'ım” diyebilen birinin artık : “إياك نعبد” “Ben ancak Sana kulluk ederim.” demesi de imkansız hâle gelecektir. Çünkü, o kişi kendisini artık Allah'ın varlığında erittiği ve kendi varlığını kaybettiği için ancak : “إياي أعبد” “Ben ancak bana kulluk ederim.” diyebilecek demektir. Fâtiha sûresinin bu cümlesinde ise, kul ve Allah ayrımı açık ve nettir. Kaldı ki, Yüce Allah'a kulluk mertebesi eğer yaşanabilirse insanın varabileceği mertebelerin en yücesidir. Nitekim, Yüce Allah, Peygamberimizi bile nitelendirirken önce Allah'ın kulu, sonra da Rasûlü olarak nitelendirmiştir.

41. “İyyâke na'budu” sözünü vermemiz neyin delilidir?

Hür olduğumuzun delilidir. Çünkü söz verebilmek, hür olmayı gerektirir. Hür olmayan bir kimsenin söz vermesi anlamsızdır. Nitekim bu hürriyeti yaşayarak da hissediyoruz. Çünkü istersek bu sözü veriyor istersek vermeyebiliyoruz. Versek de istersek tutuyoruz istemezsek tutmuyoruz.

42. Bu ciddi sözü nasıl yerine getirebiliriz ?

Kur'ân ve sünneti bütünüyle hayata geçirirsek ancak bu sözümüzü tutmuş oluruz.

43. Bu sözü kendi adımıza değil de “ biz ” adına vermemizin sebebi nedir?

Çünkü bizim Kur'ân ve sünneti tek başımıza bütünüyle hayata geçirmemiz mümkün değildir. O halde buradaki “biz” sözünün içerisinde bir söz daha vermiş oluyoruz ki o da verdiğimiz sözü yerine getirebilecek kadar güçlü bir “biz” hâline gelebilme sözüdür. İnsanlara inandıkları dini doğru bir şekilde tanıtarak Kur'ân'a ve Peygamber'in sünnetine gerçekten sâhip çıkanların sayısını o kadar çoğaltacağız ki sonunda bu sözün altından kalkabilecek güçte bir “biz” ortaya çıkabilin.

44. Bu “biz” 'in çapı ne kadar olmalıdır?

Bu sözle Yüce Allah'a Kur'ân'ı ve Sünneti bütünüyle hayata geçirme sözü verildiğine göre, Kur'ân'ın 8.60'ta geçen sâdece bir emrini yerine getirmek için bile Dünya çapında süper bir devlet olmak gerektiği ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu âyette Yüce Allah, düşmanlara karşı caydırıcı güce sahip olabilmek için müslümanlara zamanın en gelişmiş silahını kendi imkanları ile keşfedip bizzat yapmalarını öngörmektedir. Çünkü, kendilerinden alınan silahlarla onlara karşı caydırıcı güce sâhip olmak mümkün değildir. Bu da hiç şüphesiz müslümanların bilimde, ilmî araştırmalarda, teknikte, ekonomide ve askerî güçte bir numaralı devlet olmalarını gerektirmektedir.

45. Verdiğimiz bu söze ne yaparsak ve ya ne edersek bu söze ters düşmüş olabiliriz?

“Ancak Sana kulluk ederiz” diyerek verdiğimiz bu söze elbette Ondan başkalarına da kulluk edersek ters düşmüş oluruz. Bu da hiç şüphesiz, adı konsun veya konmasın Allah'tan başka ilâh veya ilâhlar üretmekle olur. Ne yazık ki insanlar ilah üretmekte çok mâhirdirler. Nitekim insanlar, bütün kâinâtı, kendilerini ve her şeyi yaratan ve idâre eden Yüce bir varlığa inanmakla birlikte târih boyunca akla hayâle gelmedik pek çok varlığa tanrı muâmelesi yaparak tapmışlardır. Allah'tan başka ilah üretme işine şirk denir. Şirk, Allah'a, zâtında ve sıfatlarında, haklarında ve yetkilerinde ortaklar tanıyarak gerçekleşmektedir.

1. Allah'a zâtında ortak koşmaya bir örnek verecek olursak Allah oğul veya kız isnad etmeyi bir örnek olarak verebiliriz. Çünkü hâşâ Onun oğlu veya kızı varsa onların da birer ilah olmaları gerekecektir.

2. Yüce Allah'ın bir sıfatını kullarından bir başkasına vermek suretiyle Ona ortak koşmak. Meselâ Allah'tan başka bir kimsenin de gaybı bilebileceği iddia edilirse başka bir ilah üretilmiş, böylece sıfatlarında birisinde de olsa Allah ortak koşulmuş olur.

3. Yüce Allah'a Onun üzerimizdeki haklarından birisini veya birkaçını başkalarına da vermek suretiyle gerçekleşir. Meselâ Onun üzerimizdeki haklarından birisi, her şeyimizi ona borçlu olduğumuzun şuurunda olarak Onu herkesten ve her şeyden daha çok sevmektir. Buna rağmen bir kişi kalkar da Allah'dan başka birisini Allah'ı severcesine severse yeni bir ilah üretmiş olacaktır.

4. Yetkilerinde ortak koşmak; kullarına helal ve haram tayin etmek sâdece Allah'ın yetkisindedir. Bir kişi kalkar da bu yetkiyi kendisinde de görürse veya başkasına da verirse o taktirde yine yeni bir ilah üretmiş ve dolayısıyla Allah'a ortak koşmuş olur.

46. “İyyâke nesteîyn” ne demektir? Yüce Allah bizden niçin böyle söz almaktadır ?

“ Biz ancak senden medet umarız.” demektir. Çünkü Yüce Allah'tan başka olağanüstü bir güce ve kudrete sâhip hiç kimse yoktur.

47. Buna göre biz Allah dışında hiç kimseden yardım isteyemeyecek miyiz?

Burada söz konusu olan her insanın başkasına yapabileceği basit yardımlar değildir. Bu tür yardımlaşmalar bizzat Yüce Allah tarafından teşvik edilip emredilmiştir : “ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ” 5.1 Eğer âyetten maksat bütün yardımlaşmalar olsa idi o zaman gerçekten Allah'tan başkasından en ufak bir yardım istemek şirk olacaktı.

48. Ne yapılırsa ne edilirse bu söze ters düşülmüş olur ?

Olağanüstü konularda Allah'tan başka varlıklarda da insanüstü bir güç olduğunu zannederek onlardan da yardım ve imdâd istemek yeni bir ilah üretmek demek olacağından bu söze ters düşülmüş olur. Meselâ bir yatırımdan çocuk istemek gibi ... Nitekim Yüce Allah kendisinden başkasından medet umanlar hakkında şöyle buyurmaktadır : 46.5 : “ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ” Allah'tan başka kendilerine asla karşılık veremeyecek bir takım kimselere duâ edenlerden daha sapık kim vardır ? Onlar, bunların duâlarından bile habersizdirler.”

49. “İyyâke nesteîyn” ile bundan sonraki üçüncü bölüm arasındaki bağlantı nedir ?

Biz orada Allah'dan başka hiç kimseden medet ummayacağımıza dâir söz vermiştik. Hidâyet konusu da böyle yardımın sâdece Allah'dan istenileceği bir konudur. Çünkü, hidâyet konusunda Allah'tan başka hiç kimse yetkili değildir. Nitekim Yüce Allah Hz.Peygamber hakkında bile şöyle buyurmuştur : “Sen sevdiğin kimseyi hidâyete erdiremezsin. Fakat Allah dilediğini hidâyete erdirir.” 28.56 Bu söze uygun olarak rabbimizden ilk talebimiz bu olduğuna göre ekmek sudan daha çok ihtiyaç duyduğumuz şey hidayet olabilmektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : D U Â B Ö L Ü M Ü

50. “ihdinâ es-sırâta'l-müstekîm” ne demektir ?

“ihdinâ” : “Bizi dosdoğru yola ilet, girdiğimiz bu dosdoğru yoldan bizi ayırma, daima hidâyet üzere eyle !” demektir.

51. Yüce Allah’tan ilk isteğimizin bu olması nedendir? Doğru yolda değil miyiz?

Yüce Allah’ın ilk sıraya bu yardımı koymuş olması gösteriyor ki bir insan olarak bizim en çok muhtaç olduğumuz şey hidâyet üzere olmaktır. Hidâyetin başı da doğru dürüst bir itikat üzere olmaktır. İtikat da beynimizdeki bir olaydır. Eğer Yüce Allah’a verdiğimiz sözlerden sadece birisini bile geri alırsak iman haber vermeden kaçıp gider. Çünkü inandığımız kitâbın her âyeti imânımızın bir parçasıdır :

“Yoksa siz, Kitabın bir bölümüne inanıp da bir bölümünü inkâr mı ediyorsunuz? Artık sizden böyle yapanların cezası, dünya hayatında perişan olmaktan başka değildir; kıyâmet gününde de azabın en şiddetli olanına uğratılacaklardır. Allah, yapmakta olduklarınızdan gâfil değildir. (2.85)

Fakat buna rağmen günümüzde insanlar rahatlıkla âyetler arasında ayırım yapabilmektedirler. Bu kimseler imanlarının gittiğinin farkına orada varacaklardır ama iş işten geçmiş olacaktır :

« De ki : Amelleri bakımından en çok hüsrana uğrayacak olanları size haber vereyim mi ? Onların, dünya hayâtındaki bütün çabaları boşa gitmişken, kendilerinin gerçekte güzel iş yaptıklarını sanarlar.» (18.103-104)

52. Burada da “beni” kelimesi yerine “bizi” kelimesinin kullanılmasının sebebi nedir?

Çünkü, kurtuluşumuz hep birlikte topyekûn olacaktır. Tek başımıza Rabbimizin bizden istediklerini gerçekleştiremeyiz. Bu bakımdan hepimiz bir birimize duâ edip destek olmak zorundayız.

53. Bu isteğimize Rabbimizin Kur’ân’da verdiği ilk karşılık nedir ?

Bu hidâyet isteğimize Fâtiha sûresinin hemen karşısında yer alan Bakara sûresinin ilk âyetlerinde Rabbimiz şöyle cevap vermektedir : “İşte bu kitap, doğruluğunda hiç bir şüphe olmayan ve Allah’a saygılı kulların hidâyet kılavuzu olan bir kitaptır.” Demek ki, hidâyete hiçbir çaba göstermeden, zahmetsiz ulaşamayız. Hidâyetimiz elbette, Yüce Allah’ın bize gönderdiği bu hidâyet kılavuzunu anlayarak okumak ve onu hiç elimizden düşürmeden hayatımız boyunca onun kılavuzluğunda yaşamakla gerçekleşecektir.

54. “ Sırâtallezîne en’amte aleyhim ” ne demektir?

“ Kendilerine nimet verdiklerin yoluna...” demektir. Yani biz olmayacak bir şey peşinde değiliz. Daha önce üzerinde yürünmüş ve başarıya ulaşılmış bir yola tâlip oluyoruz.

55. Buradaki “nimet”den kasıt nedir ?

Buradaki “nimet” ‘ten kasıt, herhangi bir kayıt olmadan mutlak olarak ifâde edildiğine göre, Yüce Allah’ın her türlü nimetidir. Bunların içinde de elbette Onun, hoşnud olduğu kulları için hazırlamış olduğu Cennet nimeti de en başta gelenlerden birisidir. Bu kimseler, bizden önce bu dünyada yaşamış ve bu dünya sınavını başarıyla verip Cenneti kazanmayı hak etmiş olan kimselerdir.

56. Burada sözü edilen kişiler kimlerdir?

Bu kimseler, Nisâ sûresinin 69.âyetinde tek tek sayılan kimselerdir :

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ
“ أُولَئِكَ رَفِيقًا ”

“ Kim, Allah'a ve Resûlüne itâat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberler, siddîkler, şehidler ve sâlihlerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaşlardır ! “

57. “el-mağdûbi aleyhim” ne demektir?

“Kendilerine gazap olunmuşlar” demektir.

58. Bu ifâdenin tercümesinde yapılan yaygın hatâ nedir?

Yaygın hatâ : “kendilerine gazap ettiklerin yoluna” denilmesidir. Bu tercüme doğru olsa idi ifâdenin : “ellezîne ğadapte aleyhim” şeklinde olması gerekirdi. Demek ki, Rabbimiz bu kelimeyi burada “ğadapte aleyhim” şeklinde fiil formatında değil de, “el-mağdûbi aleyhim = gazap olunmuşlar” şeklinde ism-i meful formatında kullanmıştır. Bu kullanışta şöyle bir mesaj vardır. Allah, durup dururken onlara gazap etmemiş. Onlar bir takım şeyler yapmak suretiyle Onun gazabını üzerlerine çekmişlerdir.

59. Bu durumda olanlara bir örnek olarak Hz Peygamber (s.a.v) kimleri örnek vermiştir? Niçin?

Yahudileri örnek göstermiştir. Ayrıca Kur’ân da bunu tesbit eder. 2.61, 90; 5.60, 58.14, 60.13 Çünkü onlar Allah'ın pek çok nimetine nankörlük etmişler, Kendi yatıkları buzağı putuna tapmışlar, 7.152 Hz.Zekeriyya ve Yahya'yı öldürmüşlerdir. 2.61, 2.91 Hz.İsa'yı da öldürmeye kalkmışlar fakat onu değil de Yüce Allah'ın Hz.İsa'yı koruması ile ona benzer kimseyi öldürmüşlerdir. 4.157 Konu ile ilgili hadis için bkz. **Tirmizî**, Tefsir 1, c.5, s.203-204.

60. Allah kimlere gazap eder ?

Allah'ın gazap edeceği kimseler elbette sâdece Yahudiler değildir. O, Kur’ân'da gazap edeceği kimselerin özellikleri olarak şunlara da yer verir :

- Savaştan kaçanlar **8.16**
- Sağlam bilgiye değil de zanna tabi olanlar. **7.70-71**
- Bildikleri halde hak yoldan uzaklaşanlar ve Allah'ın dinine değer vermeyip reddedenler. **16.106**
- Mümin kardeşini kasten öldürenler. **4.93**
- Münâfıklar ve Allah'a ortak koşanlar **48.6**

61. “ ve-leddâllîn ” ne demektir ?

“ Yolunu sapıtmış olanların yoluna da değil ! “ anlamındadır.

62. Bu durumda olanlara Peygamber Efendimiz kimleri örnek vermiştir? Niçin?

Hıristiyanları örnek göstermiştir. Çünkü onlar Hz.İsa'ya saygı gösterilim derken doğru yoldan sapmışlar, onu ilahlık derecesine yükselterek tevhid ilkesinden ayrılmışlardır.

63. Kur’ân'a göre kimler “dâllîn”dendir ?

Kur’ân'a göre “sapıtanlar” elbette sâdece Hıristiyanlar değildir. Kur’an şu kimseleri de sapıtmış olarak nitelemektedir :

- Allah'a ortak koşanlar. **4.116**
- Allah ve Rasûlüne âsî olanlar. **33.36**
- Din'de, -Allah'ın ve Rasûlünün hoşgörmeceği- aşırıya kaçanlar **5.77**
- Kendileri sapıtmış ve başkalarını da saptırmış böylece doğru yoldan ayrılmış kimselere uyanlar. **5.77**
- İmân ile küfrü değiştirenler : **2.108**
- Kâfirleri dost edinenler : **60.1**

- Kendileri inkar etmiş, başkalarını da saptırmaya çalışan kimseler. 4.167
- Kendi çocuklarını öldürenler ve kendi kafalarına göre haram uyduranlar. 6.140

64. “Âmin” ne demektir ? Hükümü nedir ?

“ اِسْتَجِبْ دُعَاءَنَا ” “ Duâmızı kabul et ! “ demektir. Fâtiha’yı okuduktan sonra “Âmin” demek sünnettir. Konu ile ilgili hadis için bkz. Buhârî, V, 146.

65. Ölülere Fâtiha okumanın anlamı nedir ? Başka ne okunabilir ?

Fâtiha sûresinin anlamını düşündüğümüzde ölülerle bir ilgisinin olmadığını görürüz. Bu durumda Fâtiha ancak bir sûre okuyup sevabını ölüye bağışlamak için okunabilir. Böyle bir okuyuş için de Fâtiha’dan başka bir sûre de okunabilir. İlla da Fâtiha okunacak diye Hz.Peygamber’den gelen bir uygulama yoktur. Ama Hz.Peygamber’in bu gibi durumlarda Yâsîn sûresinin okunması ile ilgili emri vardır. Ölmek üzere olan bir kimseye veya ölmüş bir kimseye Yâsîn sûresi mânâsıyla birlikte okunursa, Yâsîn sûresinde ağırlıklı olarak âhîret ile ilgili konular geçtiğinden o atmosfer içinde bu sûre, düşünenler üzerinde çok daha etkili olacağından hasıl olacak sevaptan o kimse de elbette dolaylı olarak istifâde etmiş olacaktır.

Ama asıl maksadımız ölülere duâ etmek ise Fâtiha sûresi yerine şu âyetler veya benzerleri okunabilir :

59.10 : “ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ ”

“Ey Rabbimiz ! Bizi bizden önce iman ederek göçmüş kardeşlerimizi bağışla ve bizim kalplerimizde o mümin kardeşlerimize karşı içimde kin bırakma. Ey Rabbimiz ! muhakkak ki Sen çok şefkatli ve çok merhametlisin !”

14.41 : “ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ”

“ Ey Rabbimiz ! beni, anamı, babamı ve bütün mü’minleri o büyük mahkemenin kurulduğu günde bağışla ! “

40.7 : “ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ . ”

“ Ey Rabbimiz ! Sen her şeyi rahmetinle ve ilminle kuşattın. O halde tevbe etmiş ve Senin yoluna tâbî olmuş olan kullarını cehennem azabından koru ! “

40.8 : “ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنِ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ”

“Ey Rabbimiz ! onları vaat ettiğin sürekli kalacakları cennetlere sok ! Onlarla birlikte atalarından, eşlerinden ve soylarından gelen sâlih ameller işlemiş kimseleri de... Şüphesiz ki Sen her şeye gücü yeten ve her şeyi yerli yerince yaparsın ! “

40.9 : “ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْقَوْزُ الْعَظِيمُ ”

“Onları kötü durumlara düşmekten koru, Sen o gün kimleri kötü durumlara düşmekten korursan muhakkak ki onlara rahmet etmişsin demektir. Büyük kurtuluş da zaten budur.”

66. Son olarak Fâtiha Sûresinin toplu ve geniş tefsirli bir mealini verir misiniz ?

Bütün övgü, şükür, en yüksek sevgi ve saygı, minnet borcumuz yalnız Yüce Allah’ın hakkıdır. Ona mahsustur. Çünkü, bütün âlemlerin yegâne yaratıcısı, yaşatıcısı, koruyucusu, kollayıcısı, düzenini koyucusu ve ve her türlü ihtiyacını karşılayanı sâdece Odur. Onun bütün yaratıklarına olan rahmeti, şefkati, lütfu ve ihsânı, bol bol ve mü’minler için âhîrette sonsuzdur. Herkesin bu dünyada yaptıklarının karşılığını alacağı büyük mahkeme gününün tek hâkimi de Odur.

Ey Rabbimiz ! İşte Sana söz veriyoruz. Bundan böyle biz, dâimâ sâdece Sana kulluk edecek, Senin karşında başımızı eğecek, Senin doğru dediğine doğru, eğri dediğine eğri diyeceğiz. Ne emretmişsen, ne yasaklamışsan hepsini yerine getireceğiz. Ve Senden başka hiç kimsede insanüstü bir güç ve kudret var zannederek onlardan değil, sâdece Senden yardım ve medet umacağız. Çünkü senin yardım ve imdâdın olmadan bütün dünya bir araya gelip yardım etmeye kalksalar yardım edemezler. Ama Sen ne istersen herkese ve her şeye rağmen gerçekleştirirsin.

Ey Rabbimiz Senden istediğimiz ilk ve en önemli ve sâdece Senin gücünün yeteceği yardım, bizi dosdoğru yola iletip o yoldan hiç ayrılmadan dâima daha da ilerlere yükseltmendir. İsteddiğimiz yol bizden önce yaşamış ve bu dünya sınavını kazanıp Senin Cennet nimetine lâıyk gördüğün, Peygamberlerin, sözünün eri olanların,,

Őehitlerin ve sâlihlerin yoludur. Yaptıkları kötü işler sebebi ile gazaba uğramış ve doğru yolda giderken o yoldan ayrılıp sapmıŐların yolu değil ! ...